

tele - ami a feltaláló díjazásának nyilvánvaló feltétele - kétféle módon történhet.

Az alkalmazások módja szerint jogi szempontból a szerző az algoritmusok két típusát definiálja: számítógépes algoritmusnak nevezi azt, amelyet - gépi nyelvre átültetve - számítógépen futtatnak; irányítástechnikai algoritmusnak /tk. "rendszer-algoritmus"-nak/ nevezi azt, amely rendszerterv kialakításában nyer alkalmazást.

A továbbiakban a szerző részletesen tárgyalja az információ tárolását és feldolgozását szolgáló számítógépi programok jogi védelmének kérdését a kapitalista országokban. A számítógépgyártás fejlettségére tekintettel - érthető módon - e kérdésnek mind irodalma, mind joggyakorlata az USA-ban a legfejlettebb, ahol is a legutóbbi fejleményt az 1972-ben a Gottshalk c/a Benson ügyben hozott, nálunk is ismert, legfelsőbb bírósági ítélet jelentette. Ezt a szerző természetesen ugyancsak megemlíti.

A könyvnek itt ismertetett fejezete a feldolgozott anyag gazdagságára, kritikai hangvételére, tárgyilagos állásfoglalásaira tekintettel értékes hozzájárulás a szocialista országok informatikai adatfeldolgozási eredményei jogi oltalmát vizsgáló szakirodalomhoz. A magunk részéről csupán annyit fűzünk hozzá - amiről a szerző nyilván nem tudhatott - hogy számítógép-programra szerzői jogi védelmet a világon elsőnek a Budapesti Fővárosi Bíróság biztosított, 1973. évben hozott - nem jogerős - ítéletével.

Vida Sándor

FOLYÓIRAT ISMERTETÉS

Húsz éves múlt a Könyvtári Figyelő

Az 1975. évben 21. évfolyamához érkezett a Könyvtári Figyelő. A húsz esztendő, ami mögöttünk van, nem csekélység egy lap életében, különösen akkor, ha az évek során oly sokszor változott a folyóirat formátuma, szerkezete, közleményeinek összetétele - s mégis töretlenül tűnik célkitűzése, jellege. Az eltelt húsz év mindenképpen számvetést érdemel, egyrészt a tapasztalatok leszűrését, az elért eredmények összegezését, s egyben a további tennivalók megjelölését. Ez a számvetés nem marad el. A KMK tervbe vette a Könyvtári Figyelő húsz éves repertóriumának kiadását, melyet minden bizonnyal követni fog a folyóirat történetének mélyreható elemzése is. Bizunk benne, hogy a repertórium hü tükrét fogja adni lapunk pályájának, megkönnyítve a lap történetének feltárását, de addig is érdemes néhány szót ejteni az - egyébként igen változatos és gazdag tapasztalatokat eredményező - előzményekről, s valamennyit a jelen problémáiról, a jövő tennivalóiról.

A szakirodalmi tájékozottság, a nemzetközi és hazai eredmények és problémák ismerete korunkban minden szakterületen elengedhetetlen követelmény. A nemzetközi áttekintést szűkebb szakmák, a könyvtártudomány nélkülözhetetlen legkevésbé, módszertani tapasztalatai birtokában tulajdonképpen élen kellene járnia a szakirodalmi információk feltárásában. Ezt a célt tűzte maga elé az 1955-ben induló Könyvtári Tájékoztató, a Könyvtári Figyelő elődje, amely, mint alcíme - Külföldi Lapszemle - is mutatja, kezdetben kizárólag a külföldi eredményeinek közvetítését, tolmácsolását tekintette feladatának. Elsősorban a Szovjetunió és a népi demokratikus országok könyvtárügyéről nyújtott áttekintést, ezt indokolja az is, hogy a lap első évfolyama még az OSZK és a Magyar-Szovjet Baráti Társaság Könyvtártudományi Szakosztályának közös kiadványaként jelent meg. Lényegében a külföldi könyvtártudományi cikkek fordításait közölte, néhány szemlét, és rendszeresen közzétette az újabb könyvtártudományi művek jegyzékét, a könyvtári szakterület országos gyarapodásjegyzékét. A folyóirat használhatóságát már az első évfolyamtól kezdődően tematikusan összeállított éves tartalomjegyzék igyekezett megkönnyíteni.

1958-ban az OSZK Módszertani Osztályának kiadványaként, Könyvtári Figyelő címen jelent meg a lap. Ekkor már csak rövidített fordításokat közölt, és egy-egy ország könyvtárügyének áttekintésére is vállalkozott. 1959-ben az akkor megalakuló Könyvtártudományi és Módszertani Központ lett a lap gazdája. A változásról a lap első száma tudósít: "A Könyvtári Figyelő rendeltetése megindulása óta könyvtárosaink tájékoztatása a külföldi könyvtárügy fejlődéséről és időszerű problémáiról. Feladatát eddig cikkfordítások közreadásával igyekezett betölteni, különös hangsúllyal a szovjet és népi demokratikus anyagra. A Könyvtártudományi és Módszertani Központ létrehozásával a Figyelő feladatai is kiszélesedtek: az eddigi tájékoztatást mind a figyelt anyag mennyisége, mind a feldolgozás minősége tekintetében bővíteni, hatékonyságát pedig növelni kell." Új műfajok jelennek meg a lap hasábjain, a fordítások vagy rövidített fordítások mellett ismeretetések, a külföldi folyóiratok cikk-repertóriuma, szakirodalmi szemlék, a könyvtártudományi fordítások jegyzéke, a hazai szakirodalom jegyzéke gazdagítják a kört.

Az előbbi felsorolásból érdemes kiemelni a Könyvtártudományi Folyóiratok Repertóriumát, mely azután Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom címen előbb önálló rovattá, majd a Figyelő mellékletévé vált, s önálló kiadványként napjainkig is szolgálja könyvtárosaink tájékoztatását. A hazai nagykönyvtárakba érkezett könyvtártudományi művek jegyzékének közlését 1961-ig vállalta a folyóirat, ekkor az OSZK megindította a Külföldi Könyvek Országos Gyarapodási Jegyzékét; a lap ettől kezdve csupán a KMK Szakkönyvtárának beszerzéseiről tájékoztatott.

Már 1960-ban jelent meg magyar szerző cikke is a lapban, az eredeti közlemények száma évről évre nőtt. 1962-től a lap már alcímében is a Szemle nevet viseli. BÓDAY Pál szerkesztésében a folyóirat nyitottabbá vált a hazai könyvtárak és a nemzetközi könyvtárügy kérdései iránt egyaránt. Sorra hirt adott jelentősebb intézményeink fordítás-gyarapodásáról /de külföldi intézetek fordítás-állományáról is/, hazai könyvtárügyünk jelentősebb szerveinek kiadványairól, megjelen-

tette az OKDT szervezeti és működési szabályzatát, tájékoztatott az újabb külföldi bibliográfiákról és kézikönyvekről, rendszeresen közölte könyvtárosaink külföldi utijelentéseit, a magyar és a nemzetközi könyvtári élet eseményeiről rendszeresen tájékoztatott.

A lap 1969-es évfolyama elé a főszerkesztő, BARABÁSI Rezső irt előszót. "Formájában új lap fekszik az olvasó előtt. Tartalmában igyekszik megtartani mindent, ami az előző évfolyamokban előremutató volt. Ugyanakkor igyekszik lépést tartani a szakma gyors fejlődésével, tájékoztatni az érdeklődő könyvtárosokat a hazai és külföldi fejlődésről, kísérletekről, újdonságokról. A szerkesztőség egy érezhető hiányt is szeretne pótolni: a hazai jelentősebb könyvtári dokumentumokat szeretné olvasói elé tárni, részben tájékoztatás, részben azonban az okos polémia, a vita kiszélesítése, a döntések demokratikusabb előkészítése érdekében... Mint a címlapon is látható, a lap az OKDT és a KMK közös kiadványa. 1969-től eléggé széles szerkesztői bizottság áll a lap élén, amely a lapterveket előzetesen megvitatja, módosítja és jóváhagyja ..."

A szerkesztői bizottság összetétele biztosította - és igyekszik biztosítani ma is -, hogy a könyvtár és tájékoztatásügy minden téren, könyvtár típusok és földrajzi egységek szerint egyaránt, képviselve legyen. A kezdetben 4, 1972-től évi 6 számban megjelenő folyóirat egységes szerkesztési elveket követ. Megszilárdultak, állandósultak a rovatok, ami biztosítja a lap egységes szerkesztését. Szerkesztői bizottságunk minden évben kijelöli azokat a témaköröket, melyek az év folyamán a lap érdeklődésének homlokterében állnak. E területek problémái képezik cikkeink jelentősebb részét, azonban a könyvtárügy egyéb területeit is rendszeresen figyelemmel kísérjük. A hazai szerzőgárda mellett - könyvtárügyünk legjelesebb képviselői és pályakezdő fiatalok egyaránt publikációs lehetőséghez jutnak a lapban - külföldi szerzőket is felkérünk egy-egy tanulmány elkészítésére.

A szerkesztési alapelvek tisztázottsága nem jelent problémamentességet a lap szerkesztése, összeállítása során. Olvasóink reagálásából, a szerkesztői bizottság észrevételeiből, a hazai helyzet ismeretéből rendszerint kikristályosodik, hogy mely témák foglalkoztatják leginkább hazai szakembereinket. Könnyebb azonban felismerni az éppen aktuális témát, mint megtalálni leghivatottabb hazai ismerőjét. Könyvtári életünk számos kérdése feltáratlan, és nem is foglalkozik velük senki. Érdemes lenne jobban összehangolni könyvtártudományi kutatómunkánkat, s jobban igazodni a kutatások során a felmerülő problémákhoz. Komoly nehézséget jelent szerkesztőségünk számára a lap lassu nyomdai átfutása. A kézirat leadásától a folyóirat megjelenéséig 4-5 hónap telik el, s ez szinte kizárja az aktualitásokra való reagálás lehetőségét.

A Könyvtári Figyelő határainkon túl is ismert könyvtártudományi orgánunk, a KMK-nak értékes nemzetközi cserealapot biztosít. Külföldre menő kiadványainkat eddig is elláttuk orosz ill. angol és német nyelvű annotált tartalomjegyzékkel, 1974-ben elkészítettük az említett nyelveken a lap éves tartalomjegyzékét is. A jövőben ezt az idegen nyelvű ismertetést - később autoreferátumot, rezümét - is közzé tesszük a Figyelőben, hogy ezzel is fokozzuk a lap nemzetközi hatékonyságát.

A visszapillantásban szándékosan a történeti elemre helyeztük a hangsúlyt, remélve, hogy jövőbeni törekvéseink, célkitűzéseink a közeljövőben realizálódni fognak lapunk elkövetkező számaiban, évfolyamaiban. A változásokkal teli husz esztendő összességében gazdag eredménye a lap mindenkori szerkesztőit és kiadóit arra kötelezi, hogy ezeket a hagyományokat eredményesen folytatva a folyóirat használhatóságát, szélesebb körben való terjesztését, a felmerülő igények mind teljesebb kielégítését tartsák szem előtt.

Szinainé László Zsuzsa
Könyvtártudományi és Módszertani
Központ

NEMZETKÖZI SZERVEZETEK

Az NTMIK hírei

Az NTMIR /Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Rendszer/ keretében évről-évre számos nemzetközi szakértői értekezlet rendezésére kerül sor a KGST-tagországok részvételével, a Rendszer tudományos-kutató és tervező feladatainak megoldása, ill. e feladatok végrehajtására kialakított módszerek összehangolása céljából.

A konferenciák közül az 1.26.3.A.1 és az 1.26.3.A.4 feladatokkal kapcsolatban összehívott prágai konferenciát kell kiemelni. Az 1.26.3.A.1 feladat: a tudományos és műszaki irodalom egyszeri feldolgozási technológiájának kidolgozása összehangolt formátum alapján; az 1.26.3.A.4 feladat: a központi katalógusok automatizált rendszerének kidolgozása. A két téma szükségszerűen összefügg: számítógépes központi katalógust csak egyeztetett és egységesen elfogadott szabályok szerinti címleírások alapján lehet szerkeszteni.

Az üléseken a cseh, lengyel, német, szovjet és magyar felelős intézmények képviselői vettek részt /magyar részről az OSZK, az OMKDK és a KGM MTTI/ és állásfoglalásukat részben előzetesen írásban elkészített előadásaikkal,* részben egyéb dokumentumok benyújtásával ismertették.

1.téma: Az egyszeri feldolgozás alapelveinek az információs rendszerekben való érvényesítése gyorsaságot, gazdaságosságot és hiteles-

---

* Magyar részről az A.1 témában: SZÜCS Jenőné: Az "egyszeri feldolgozás" és a nemzeti bibliográfia; az A.4 témában: SZILVÁSSY Zoltánné: A központi katalógusok, a nemzeti bibliográfia és a nemzetközi regisztrációk összefüggése.